

ALT URGELL

sexualitats **lliures** i diverses

PLA COMARCAL LGBTIQ+ 2021-2025

Consell Comarcal de l'Alt Urgell

Àrea d'Igualtat

Text: Equip tècnic de l'Associació Colors de Ponent

Revisió externa: Equip tècnic de l'Associació Colors de Ponent

Desembre 2021

Pla Comarcal per la Diversitat Sexual i de Gènere a l'Alt Urgell

Un projecte de:

**Consell Comarcal
de l'Alt Urgell**

Equip motor:

Gemma Guardià Carbonell, tècnica d'igualtat. Atenció i serveis a les persones de l'Alt Urgell.

Ester Fuster, tècnica de joventut. Atenció i serveis a les persones de l'Alt Urgell.

Cèsar Alberto Isla Soria, Servei d'atenció a la víctima. Mossos d'esquadra.

Ferran Castellarnau, educador social. Consorci d'atenció a les persones de l'Alt Urgell.

Vanessa Àlvarez Villaró, educadora social. Consorci d'atenció a les persones de l'Alt Urgell.

María Gispert Barral, treballadora social. Fundació Sant Hospital. La Seu d'Urgell.

Sandra Meya Escofet. coordinadora del Servei Educatiu de l'Alt Urgell-Cerdanya.

Laia Capell i Mir, treballadora social. CAP Oliana. ICS.

Coordinació tècnica:

Sònia Fernández, coordinadora de projectes. Associació LGTBIQ+ Colors de Ponent.

Pilar Leza, tècnica de l'àrea d'educació. Associació LGTBIQ+ Colors de Ponent.

Amb el suport de:

 Consorci
d'atenció
a les persones
de l'Alt Urgell

oficina Jove
de l'Alt Urgell

Generalitat de Catalunya
Departament de Treball, Afers Socials
i Famílies
Direcció General de Joventut

COLORS
DE PONENT

fundació
sant hospital
la seu d'urgell

mossos
d'esquadra

Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació
Serveis Territorials a l'Àrea del
Servei Educatiu de l'Alt Urgell - Cerdanya

Servei d'Atenció Integral

Consell Comarcal de l'Alt Urgell

 Generalitat de Catalunya
Departament de Treball, Afers Socials
i Famílies
Direcció General d'Igualtat

Presentació del SAI de l'Alt Urgell

Des del SAI de l'Alt Urgell promovem la implementació de la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, en tots aquells continguts que siguin de competència local (educació, salut, seguretat, comunicació, lleure i en l'àmbit de les contractacions mitjançant un pla local de polítiques públiques LGBTI, a través del Servei d'Atenció Integral de l'Alt Urgell (SAI).

El SAI de l'Alt Urgell forma part de la Xarxa Pública de Serveis d'Atenció Integral LGBTI de Catalunya. Aquest recurs es crea per donar resposta a les situacions de discriminació, i també a qualsevol necessitat d'acompanyament, suport o informació que tingui la ciutadania en relació a la diversitat sexual i de gènere, i consolidar-se com un referent local LGBTI.

A través d'aquest servei es promou la sensibilització i la informació a persones i entitats, per tal de visibilitzar la diversitat d'orientació sexual i d'identitat de gènere i prevenir LGBTifòbia.

De del SAI LGBTI pivoten les polítiques públiques locals, promovent la formació dels treballadors/es públics i el disseny i la implementació de les accions del Pla local LGBTI.

El contacte del SAI a l'Alt Urgell és:

Oficines del CAPAU

Centre Cívic Passeig - 1a planta Plaça Soldevila, núm. 1

25700 La Seu d'Urgell

Telèfon: 973 354 102

igualtat@capau.cat

Horari: de 8h a 14h

Contingut

1. Presentació	9
2. Introducció.....	10
3. Marc conceptual	11
4. Marc legal.....	15
4.1. Marc legislatiu català.....	17
5. Metodologia	19
6. Diagnosi.	22
7. Pla d'acció.....	27
7.1. Principis que motiven les accions del Pla Comarcal LGBTIQ.	27
7.2. Mecanismes per a la implementació del Pla.	28
7.3. Definició d'eixos de treball i d'objectius.....	28
7.4. Definició d'accions, calendari i indicadors d'avaluació.....	28
ANNEX	30
EIX 1. Dret a la igualtat i a la diversitat sexual i de gènere.....	30
Objectiu 1.1 Integració de la perspectiva LGTBIQ+ en els serveis públics.	30
Objectiu 1.2. Educació inclusiva en diversitat sexual	30
Objectiu 1.3 Entorns segurs als espais públics, d'oci i serveis públics	31
Eix 2. Espais inclusius, prevenció de les discriminacions i abordatge de les violències LGBTIQ-fòbiques.....	32
Objectiu 2.1 Sensibilitzar sobre la LGTBIQ-fòbia i prevenir les discriminacions i violències vers les persones LGTBIQ+	32
Objectiu 2.2 Abordar i erradicar les violències vers les persones LGTBIQ+	32
Eix 3. Visibilitat de les diversitats i participació activa de les persones LGTBIQ+ a la comunitat.....	33
Objectiu 3.1. Afavorir la visibilitat de les diversitats i el protagonisme de les persones LGTBIQ+ a l'espai públic i als mitjans de comunicació	33
Objectiu 3.2. Desenvolupar xarxes de suport mutu i garantir el protagonisme de les persones LGTBIQ+ a la comunitat	33

1. Presentació

Els eixos afectiu, sexual i de gènere travessen totes les persones i cadascuna de nosaltres tenim dret a sentir, viure i expressar la nostra sexualitat, el nostre cos i gènere amb garanties de llibertat i respecte. Aquest és un marc de consens a la nostra societat i, tot i que els antecedents legals, educatius i culturals previs penalitzaven unes opcions sobre d'altres, avui en dia el paradigma de la diversitat sexual i de gènere està present en les diverses propostes educatives, legals, socioculturals, etc. que regulen el nostre marc de convivència. No obstant això, moltes situacions de desigualtat, de discriminació i violències posen en risc aquest marc de convivència i exigeixen de continuar treballant per a consolidar polítiques, fer efectius i reals els drets i legitimar les diferents opcions personals que la ciutadania visibilitza.

El treball que presentem a continuació és una aposta efectiva per a l'erradicació de pràctiques LGTBI-fòbiques, les garanties als drets de les persones LGBTIQ+ i la creació d'una xarxa de recursos humans i materials de proximitat en matèria de diversitat sexual i de gènere a l'abast de tothom.

La cronologia del disseny del Pla comença a inicis del 2021, tot donant resposta a les disposicions de la Llei 11/2014 per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. El Consell Comarcal de l'Alt Urgell, a través de la seua Àrea d'Igualtat i amb l'impuls de l'Àrea per a l'Atenció a les Persones, va reactivar el procés per a l'elaboració del primer Pla Comarcal per la Diversitat Sexual i de Gènere de l'Alt Urgell. Aquest procés va donar el primer pas uns anys enrere, al 2018, amb l'elaboració de la primera diagnosi sobre la situació de les persones LGBTIQ+ a l'Alt Urgell (veure Annex). A partir d'aquesta base, es va articular un treball col·lectiu estructurat en diferents espais de participació —ciutadana, tècnica i política— amb l'objectiu d'arribar a un document basat en les diferents necessitats, experiències i motivacions del conjunt de la ciutadania i connectat al conjunt de polítiques comarcals i al marc legal existent.

Per a aconseguir resultats amb garanties de representativitat, legitimitat i aplicabilitat, es va delegar la dinamització i la facilitació del procés a l'associació LGBTIQ+ lleidatana Colors de Ponent, amb experiència en la participació en processos comunitaris amb perspectiva LGBTIQ+. Durant vuit mesos —del maig al desembre del 2021— es van dur a terme diverses accions que facilitessin la participació dels diferents agents i fer possibles espais de debat i de presa de decisions (enquestes, reunions online i presencials, trucades telefòniques, revisió de documentació i validació de propostes).

La redacció del Pla naix de la creença ferma en el protagonisme i la legitimitat que ha de tenir la ciutadania del territori a l'hora de dissenyar polítiques públiques. A banda, també s'ha obert un espai professional multidisciplinari obert a les aportacions del personal tècnic que serà responsable de la implementació del mateix Pla i que, en molts casos, ja treballa en serveis i programes amb perspectiva LGBTIQ+.

Abans d'avançar en la presentació de la proposta, volem destacar la figura clau de responsables polítics i institucionals en la materialització d'aquesta proposta, que també han estat convidats a participar en l'elaboració del Pla i als quals, un cop aquest hagi estat enllestit, cridem a exercir el seu deure i la seua responsabilitat amb les polítiques destinades a garantir els drets sexuals i de gènere de la ciutadania.

2. Introducció

Les polítiques LGBTI es troben en un moment de gran impuls en gran part gràcies a la Llei 11/2014, però també gràcies a les sinergies generades amb l'aprovació d'altres instruments legals vinculats a la igualtat i a la justícia social (veure apartat anterior). Tot i això, les garanties a la llibertat sexual i de gènere a Catalunya són el resultat de la lluita del moviment LGBTI i de les persones que, des de diferents àmbits, han impulsat la lluita contra la discriminació per raó de sexe, d'expressió de gènere i/o d'identitat sexual i de gènere i han treballat pel dret a viure la nostra sexualitat i identitat siguin quins siguin els nostres condicionants. Aquest protagonisme de les persones i de la societat organitzada en la defensa i la legitimació dels drets ens obliga a posar la mirada en el context local i comarcal, en tant que espai de proximitat i de coneixement mutu on s'insereixen les dinàmiques comunitàries quotidianes i en què es treballen un drets que s'han de materialitzar en espais formals supralocals.

Les polítiques locals sobre la diversitat afectiva-sexual i de gènere a Catalunya són relativament recents i no estan desenvolupades de la mateixa manera a tots els territoris. No obstant, sí que afronten reptes comuns com ara la invisibilitat de les persones LGTBIQ+, les dinàmiques d'exili des dels entorns rurals cap a territoris urbans més inclusius, la cisheteronormativitat de pràctiques socials i culturals molt arrelades al territori, la verticalitat de molts espais de presa de decisions que no permeten la participació de nous referents comunitaris, etc. En definitiva, s'ha de treballar per a fer real i efectiva una societat més igualitària i respectuosa amb la diversitat de la seua ciutadania.

Tot i el compromís de les diputacions i de les diferents àrees de la Generalitat amb l'impuls de polítiques públiques inclusives amb la diversitat sexual i de gènere, manquen eines que permetin de desenvolupar estratègies arrelades a cada territori i liderades per les persones de la pròpia comunitat. Els plans locals i comarcals pretenen de donar resposta a aquesta mancança i també a l'obligació dels ens de treballar en pro del respecte cap a totes les persones, independentment de la seua identitat de gènere i d'orientació sexual.

Avui dia, podem dir que tenim referents al món local amb propostes nascudes de pobles i comarques compromesos amb els drets de totes les persones —en són exemples el Pla Municipal de Polítiques LGTBIQ+ de la ciutat de Lleida o els plans comarcals d'Osona, el Pallars Sobirà, la Conca del Barberà, etc.—. Aquestes experiències obren un camí que cada territori ha de fer seu amb aportacions i propostes nascudes de la diagnosi de les necessitats pròpies i del compromís de referents tècnics, polítics i comunitaris amb el dret a viure l'afectivitat, la sexualitat i el gènere en llibertat.

Amb aquests antecedents, hem treballat en la redacció del primer Pla Comarcal LGTBIQ+ a l'Alt Urgell i, com a resultat, us oferim una proposta de treball:

- Realista: basada en la diagnosi del 2018, actualitzada al 2021 (veure Annex).
- Sistematitzada: que es concreta en accions calendaritzades i vinculades a indicadors d'avaluació que es revisaran periòdicament.
- Transversal: amb implicacions a nivell polític, tècnic i comunitari.
- Interdepartamental: que implica l'actuació de diferents regidories i àrees del Consell.
- Comunitària: que naix de les experiències al territori i incorpora la visió i les propostes de figures referents a la comunitat.

- De qualitat: que identifica serveis, professionals i eines específiques i les consolida, impulsa i dota de mitjans per a ser eficaces.

3. Marc conceptual

Entenem el concepte de «**diversitat sexual i de gènere**» com tota la gran varietat d'opcions de viure el gènere i la sexualitat de les persones. Aquest concepte, que s'emmarca dins d'una perspectiva de gènere i feminista, no només concerneix les persones LGBTI¹, sinó que afecta totel conjunt de la població, ja que d'alguna manera tothom pateix les normes i els estereotips que envolten el gènere i la sexualitat.

La discriminació cap a les persones LGBTI naix del fet que la nostra societat ens ha inculcat unes normes de gènere basades en un binarisme inamovible. El **binarisme de gènere** és aquella perspectiva que ens diu que només existeixen dos gèneres, home i dona, i que cadascund'aquests ha d'encaixar en uns estereotips i rols patriarcals determinats. Per a poder entendre millor com es configura el sistema del gènere, podem parar esment en les quatre dimensions d'aquest: el sexe, la identitat, l'expressió de gènere i l'orientació afectiva i sexual.

- El **sexe** és la noció que defineix les característiques sexuals primàries i secundàries del nostre cos; és a dir, la nostra biologia. Quan parlem de característiques sexuals, ens podem referir als cromosomes, les gònades, les hormones, els genitals, etc. La biologia tradicional sempre ha classificat els nostres cossos en dos categories: mascle i femella (també sovint simplificats com a «home» o «dona»), tot i que no tots els cossos poden encabir-se en aquests marcs. Cada persona té unes característiques sexuals determinades que poden comprendre una gran diversitat. A més, hi ha d'altres persones que naixen amb característiques sexuals ambigües i no encaixen dins aquesta categorització: aquestes persones són conegudes com a persones intersexual o persones amb DDS (Diferències en el Desenvolupament Sexual).
- La **identitat de gènere** és un terme que designa la manera com cada persona socialitza i percep el seu propi gènere. Prenent com a base el sexe biològic, la concepció binària del gènere sempre ha entès que les persones nascudes amb vagina s'han d'identificar com a dones i que les persones nascudes amb penis han de ser homes. Tot i així, és evident que no tothom s'identifica amb el gènere que se li va assignar en nèixer. Les **persones trans***, per exemple, són persones que no s'identifiquen amb el gènere assignat en nèixer. Alhora, també hi ha persones que defugen aquesta **dicotomia home/dona** i s'identifiquen com a **persones no binàries**.
- L'**expressió de gènere** es refereix a la manera com una persona expressa la seua identitat de gènere. Aquesta expressió engloba per exemple el comportament, els

---

¹ Anomenem «col·lectiu LGBTI» al conjunt de persones que presenten una dissidència respecte al sistema tradicional del gènere i la sexualitat. L'acrònim fa referències a les persones lesbianes, gais, bisexuals, trans* i intersexuals, tot i que també en podem veure d'altres variacions com LGBT, LGBTIQ (*queer*), LGBTIQA (asexuals), LGTIQA+, etc.

rols de gènere, la roba que portem, les aficions que tenim, la nostra gestualitat, etc. La societat sempre ha marcat estrictament el comportament que havien de tindre les dones (la **feminitat**) i el que havien de tindre els homes (la **masculinitat**). Qualsevol persona que presentava comportaments allunyats a la feminitat i la masculinitat tradicionals sempre ha estat castigada socialment i legal i ha estat objecte de discriminacions constants.

- L'**orientació sexual**, o orientació sexoafectiva, és el terme amb què ens referim als nostres desitjos sexuals i romàntics; és a dir, que l'orientació sexual té a veure amb cap a qui ens sentim atrets. Segons la nostra orientació, podem identificar-nos com a **homosexuals** (atracció cap al propi gènere), **bisexuals** (atracció cap a qualsevol persona), **heterosexuals** (atracció cap al gènere contrari) o **asexuals** (quan no sentim atracció sexual o ho fem en ocasions ben concretes).

Veiem, doncs, com el nostre sistema social estableix unes regles específiques per a aquestes quatre dimensions. El sistema patriarcal i binari estableix que les persones nascudes amb penis han d'identificar-se com a homes, han de tindre una expressió masculina i han de ser heterosexuals. Les persones nascudes amb vagina, al contrari, han de sentir-se dones, ser femenines i, altre cop, heterosexuals. Així, podem comprovar com la norma heterosexual i cisnormativa juga un paper essencial a l'hora de perpetuar el sexisme i les actituds patriarcals.

La perspectiva de gènere, que contempla la diversitat sexual i de gènere, planteja que aquestes disposicions sobre el gènere no són naturals, sinó que es tracten d'una construcció social i cultural. Un dels problemes principals d'aquest ordre binari és que no reflecteix la realitat de persones que no encaixen en aquestes disposicions. En la vida real, trobem persones que no atenen a aquests mandats, com les persones LGBTI. A més a més, també hi ha nombroses persones heterosexuals o cisgènere que tampoc no viuen ni s'identifiquen conforme aquest model. És per aquesta raó que, quan parlem de cercar estratègies per a introduir la diversitat sexual i de gènere a les nostres vides, parlem d'un dret que té el conjunt de la ciutadania, i no només les persones LGBTI.

D'altra banda, a l'hora d'abordar aquesta diversitat sexual i de gènere cal també tindre present la perspectiva interseccional. Per a poder adoptar aquesta perspectiva, cal entendre que un individu pot estar travessat per diversos eixos d'opressió que s'enllacen i marquen l'experiència vital d'aquest. A través d'aquesta mirada, entenem que una persona no només pot ser lesbiana, gai o trans*, sinó que també pertanyerà a una determinada classe social, tindrà una edat concreta, una procedència i tot un seguit de dimensions que conformaran la seua vivència i determinaran les discriminacions que pugui patir o els privilegis que pugui tindre. Quan tracem polítiques públiques per a fer front a les discriminacions LGBTI-fòbiques i introduir la diversitat sexual i de gènere cal tindre en compte aquesta complexitat d'experiències i d'eixos d'opressió.

GLOSSARI

TERMINOLOGIA AL VOLTANT DE LA DIVERSITAT SEXUAL I DE GÈNERE

- **Asexual**: persona que no sent atracció sexual o que la sent en ocasions ben comptades. Això no vol dir, però, que una persona asexual no pugui sentir atracció romàntica.

- **Bisexual:** persona que se sent atreta per qualsevol persona, independentment de la seua identitat de gènere. En conseqüència, les persones bisexuales poden sentir atracció sexual o romàntica per homes, dones o persones no binàries.
- **Cisgènere** (o bé *persona cis*): persona que no és trans*; és a dir, que viu conforme amb el gènere que se li va assignar en nàixer.
- **Cisnormativitat:** concepte que defineix el conjunt de normes i de comportaments que pressuposen que tothom és cisgènere i que, consegüentment, exclouen sistemàticament les persones trans.
- **Despatologització:** la idea de deixar de considerar les realitats trans* com una malaltia que cal guarir i controlar; és a dir, deixar de patologitzar-les.
- **Expressió de gènere:** manera com cada persona expressa el seu propi gènere. Aquesta expressió pot comprendre la personalitat, la vestimenta, la gestualitat, etc. Cada persona té una expressió de gènere única i aquesta no ha de coincidir necessàriament amb les expectatives que es tenen del gènere amb què socialitza.
- **Heterosexual:** persona que se sent atreta per persones del gènere contrari.
- **Heteronormativitat o heterosexualitat obligatòria:** idea que defineix el conjunt de normes i de comportaments que pressuposen que tothom és heterosexual i que, consegüentment, exclouen sistemàticament les persones que no ho són.
- **Homofòbia:** conjunt de discriminacions, prejudicis i aversions cap a l'homosexualitat i les persones gais, lesbianes o bisexuales.
- **Homosexual:** persona que se sent atreta per persones del seu propi gènere.
- **Identitat de gènere:** manera com cada persona percep el seu propi gènere i socialitza. Aquesta experiència de la persona amb el seu gènere pot coincidir o no amb el gènere que se li va assignar en nàixer.
- **Intersexual:** també anomenades persones amb DDS (Diversitats del Desenvolupament Sexual), les persones intersex són aquelles que naixen amb característiques físiques que no poden ser classificades en les categories tradicionals d'home o dona. Les persones intersex han patit històricament violències mèdiques, com operacions sense consentiment, per tal d'adequar els seus trets físics a un determinat sexe binari.
- **Lesbiana:** dona que sent atreta per d'altres dones.
- **Lesbofòbia:** conjunt de discriminacions, prejudicis i aversions cap a les lesbianes.
- **LGBTI:** sigles utilitzades per a parlar del col·lectiu LGBTI; és a dir, de lesbianes, gais, bisexuales, trans* i intersexuales. Trobem diverses variacions de les sigles, com

LGBT, LGBTQ, LGBTIQA, LGBTIQ+, etc.

- **LGBTI-fòbia:** conjunt de discriminacions, prejudicis i aversions cap a les persones LGBTI.
- **Orientació sexual:** terme que designa l'atracció sexual, afectiva i romàntica de les persones envers d'altres persones, que poden presentar identitats de gènere diferents.
- **Tran*s:** les persones trans* són aquelles que no socialitzen ni s'identifiquen amb el gènere assignat en nàixer. Una persona trans pot iniciar un trànsit per a adequar el seu gènere a la seua percepció, que pot passar per canvis corporals, estètics o socials. És important de comprendre que les persones trans poden ser binàries (hòmens o dones) o no (persones no binàries).
- **Transfòbia:** conjunt de discriminacions, prejudicis i aversions cap a les persones trans.
- **Queer:** terme d'origen anglès que designa tota aquella persona que no encaixa en la divisió binària del gènere i la sexualitat. És un concepte cada cop més comú a causa de la influència de la cultura anglosaxona.

TERMINOLOGIA VINCULADA AL MARC LEGAL

- **Accions positives (Llei 19/2020):** diferències de tracte orientades a prevenir, eliminar i, si s'escau, compensar qualsevol forma de discriminació en la seua dimensió col·lectiva o social, que s'han d'aplicar mentre subsisteixin les situacions de discriminació que les justifiquen.
- **Deure d'intervenció:** obligació dels professionals de les diferents administracions públiques d'actuar en situacions de violència o de discriminació per raó d'orientació sexual, identitat o expressió de gènere.

El protocol que desplega el deure d'intervenció de les persones que treballen a les administracions públiques de Catalunya per a fer efectiu l'abordatge de l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia a Catalunya dona compliment a l'article 11.2 de la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia.

- **Diligència deguda:** obligació dels poders públics d'adoptar mesures legislatives i de qualsevol altre ordre a fi d'actuar amb l'agilitat i l'eficiència necessàries i assegurar que les autoritats, el personal, els agents, les entitats públiques i d'altres actors que actuen en nom d'aquests poders públics es comportaran d'acord amb aquesta obligació, amb vista a prevenir, investigar, perseguir, castigar i reparar adequadament els actes de violència i protegir-ne les víctimes.

- **Interseccionalitat o intersecció d'opressions:** concurrència de la violència LGBTI-fòbica i masclista amb d'altres eixos de discriminació, com ara l'origen, la color de la pell, el fenotip, l'ètnia, la religió, la situació administrativa, l'edat, la classe social, la precarietat econòmica, la diversitat funcional o psíquica, les addiccions, l'estat serològic o la privació de llibertat, que fa que impactin de manera agreujada i diferenciada. La interacció d'aquestes discriminacions ha de ser tinguda en compte a l'hora d'abordar la violència LGBTI-fòbica.
- **Inversió de la càrrega de la prova:** en el procediment administratiu d'instrucció d'un cas de discriminació, apliquem la inversió de la càrrega de la prova quan considerem que correspon a la part que ha infringit l'esmentada discriminació de provar que el seu comportament no ha estat discriminatori. El fets o indicis en base als quals es pot presumir l'existència de discriminació poder ser provats per qualsevol prova admesa endret.
La llei 19/2020, del 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no-discriminació, inclou com a mesura de protecció contra la discriminació la inversió de la càrrega de la prova. En el procediment administratiu d'instrucció d'un cas de discriminació, si la persona que al·lega haver-la patit n'aporta indicis racionals i fonamentats, s'ha d'aplicar la inversió de la càrrega de la prova sobre la base de la qual correspon a la part que ha infligit la discriminació de provar que el seu comportament no ha estat discriminatori.
- **Servei d'Atenció Integral (SAI):** xarxa de servei públic, gratuït i confidencial que ofereix informació, assessorament, primera atenció i acompanyament en l'exercici dels drets de les persones LGBTI i per a totes les persones que s'hi adrecin per qüestions de diversitat sexual i/o identitat o expressió de gènere. Aquest servei es troba a totes les comarques de Catalunya, així com a alguns municipis grans i institucions públiques.

El contacte del **SAI a l'Alt Urgell** s:

Centre Cívic Passeig - 1a planta Plaça
Soldevila, núm. 1
25700 La Seu d'Urgell
Telèfon: 973 354 102
igualtat@capau.cat
Horari: de 8h a 14h

4. Marc legal

Com a referent a nivell internacional, hem de tenir presents els **Principis de Yogyakarta** del 2007, una declaració sobre l'aplicació de la legislació internacional de drets humans en relació a l'orientació sexual i la identitat de gènere que compromet les nacions signants a establir els procediments necessaris per a responsabilitzar les persones que vulnerin aquests drets humans; estableix que s'ha de garantir que qualsevol vulneració d'aquests principis i drets han de ser tractats amb celeritat i exhaustivitat; insta a crear institucions que vetllin per la garantia d'aquests principis i drets en la redacció i aplicació dels textos legals; i, finalment, compromet a eliminar o remoure qualsevol obstacle que pugui dificultar

l'inici dels processos contra la vulneració d'aquests drets i principis.

Tot ajustant el focus a normatives i mandats comunitaris, trobem diverses eines que apunten en la mateixa direcció:

- La **Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea**, de 7 de desembre de 2020, que recull el conjunt de drets civils, polítics, econòmics i socials de la ciutadania europea i de les persones que viuen al territori de la Unió, i que fa menció expressa a la prohibició de discriminació per raó d'orientació sexual.
- La **Directiva 2000/78/CE**, que té com a objectiu establir un marc general per a lluitar contra la discriminació directa i/o indirecta per diversos motius, un dels quals és la discriminació per motius d'orientació sexual. La finalitat d'aquesta directiva és que els estats membres apliquin el principi d'igualtat de tracte a l'àmbit de l'ocupació.

A nivell de l'Estat espanyol, també s'ha fet un procés de desplegament de normatives que ofereixen garanties a la igualtat d'oportunitats i no discriminació sigui quina sigui la opció afectiva, sexual o de gènere de les persones:

- La CONSTITUCIÓ ESPANYOLA DE 1978 quan parla d'igualtat formal per a tota la ciutadania. Tot i no fer menció expressa a la identitat de gènere, expressió de gènere o orientació sexual, fa referència a la no discriminació per "qualsevol altra condició o circumstància personal o social".
- La LLEI ORGÀNICA 10/1995, de 23 de novembre, que entre d'altres aspectes incorpora al Codi Penal l'agreujant de responsabilitat criminal en delictes motivats per l'orientació sexual de la víctima (art. 22).
- La LLEI 62/2003, del 30 de desembre, que regula la igualtat de tracte i la no discriminació laboral per raó d'orientació sexual.
- La LLEI 13/2005, d'1 de juliol, per la qual es modifica el Codi Civil en matèria de dret a contraure matrimoni, que legitima el dret a contraure matrimoni a dues persones del mateix sexe.
- La LLEI 14/2006, del 26 de maig, que va regular els drets de les dones lesbianes en matèria de reproducció humana assistida.
- La LLEI 3/2007, de 15 de març, reguladora de la rectificació registral de la menció relativa al sexe de les persones: legitima el dret de totes les persones de nacionalitat espanyola, major d'edat i amb capacitat suficient, per sol·licitar la rectificació de la menció registral del sexe i el canvi del nom.
- La INSTRUCCIÓ DE 23 D'OCTUBRE DE 2018, de la Direcció General dels Registres i del Notariat, sobre canvi de nom al Registre Civil de persones transsexuals: legitima les persones majors i menors d'edat a fer canvi de nom i de sexe registral sense necessitat de diagnòstic de disforia de gènere, tal com estableix la Llei 3/2007.

En l'actualitat, a l'Estat espanyol es troba en fase de tramitació l'avantprojecte de Llei per a la igualtat real i efectiva de les persones trans* i per la garantia dels drets de les persones LGTBI. L'aprovació d'aquesta eina donarà compliment a les recomanacions internacionals (UE, OMS, etc.) que advoquen a favor de la despatologització i la desmedicalització del fet trans*, de la legitimació del dret al lliure desenvolupament de la personalitat i del desplegament d'un marc comú al conjunt de l'Estat espanyol que elimini les discriminacions i violències vers les persones LGTBI.

4.1. Marc legislatiu català.

A partir de l'any 2004, a Catalunya es comencen a implementar polítiques d'igualtat per raó d'orientació sexual i identitat de gènere, esdevenint un territori pioner a nivell europeu (Coll-Planas i Cruells, 2013). Des de llavors, la Generalitat de Catalunya a través del Pla Interdepartamental per a la No Discriminació de les Persones Homosexuals i Trans*; l'Ajuntament de Barcelona amb el Pla Municipal pel Col·lectiu Lesbià, Gai, Trans* i Bisexual i altres institucions del territori han anat implementant mesures per tal d'erradicar l'LGTBI-fòbia.

Al 2014, aquests deu anys de treball es consoliden i prenen un nou impuls amb l'aprovació, per part del Parlament de Catalunya, de la LLEI 11/2014 PER A GARANTIR ELS DRETS DE LESBIANES, GAIS, BISEXUALS, TRANSGÈNERES I INTERSEXUALS I PER A ERRADICAR L'HOMOFÒBIA, LA BIFÒBIA I LA

TRANSFÒBIA. L'objectiu de la llei és “desenvolupar i garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals (LGBTI) i evitar-los situacions de discriminació i violència, per a assegurar que a Catalunya es pugui viure la diversitat sexual i afectiva en plena llibertat”. La llei exposa:

- La creació d'un Servei d'Atenció Integral (SAI).
- L'activació d'un òrgan consultiu permanent i un òrgan rector i coordinador de les polítiques LGBTI.
- Les diverses mesures per aplicar des de les escoles, les universitats, les entitats de la cultura, el lleure i l'esport, els mitjans de comunicació, la salut, l'acció social, l'ordre públic i de privació de llibertat, mercat de treball, famílies LGTB i homes i dones del col·lectiu LGTB per erradicar l'LGBTI-fòbia i promoure el dret a la llibertat sexual i de gènere.
- La definició d'un sistema de sancions i uns determinats reglaments.
- El deure d'intervenció com a exigència als professionals vinculats a serveis públics.
- La formació de les professionals implicades en l'atenció a la ciutadania i el disseny de polítiques públiques amb perspectiva LGTBIQ+.

La llei d'octubre de 2014 s'emmarca en l'Estatut d'Autonomia, que estableix un concepte expressament ampli de família esmentant, entre d'altres, les famílies constituïdes per persones LGBTI (art. 40.2). A més, la Llei 3/2005, del 8 d'abril, estableix el dret a l'adopció per part de persones homosexuals.

Al desembre del 2020 el Parlament de Catalunya va consolidar el marc legal per a la igualtat de tracte i no discriminació que apuntaven alguns articles de l'Estatut d'Autonomia amb l'aprovació de dues noves lleis:

La LLEI 19/2020, DE 30 DE DESEMBRE, D'IGUALTAT DE TRACTE I NO-DISCRIMINACIÓ. El text pretén d'eliminar qualsevol discriminació que pugui donar-se per raó de naixement o lloc de naixement; procedència, nacionalitat o pertinença a una minoria nacional; raça, color de pell o ètnia; opinió política o d'una altra índole; religió, conviccions o ideologia; llengua; situació econòmica o administrativa, classe social o fortuna i origen cultural, nacional, ètnic o social. També vol eliminar qualsevol discriminació per sexe, orientació, identitat sexual i de gènere o expressió de gènere; ascendència; edat; fenotip, sentit de pertinença a grup ètnic; malaltia, estat serològic; discapacitat o diversitat funcional o qualsevol altra circumstància de la condició humana, real o atribuïda. D'aquesta manera, la llei promou l'erradicació del racisme i la xenofòbia; de l'aporofòbia i l'exclusió social; del sexisme; de l'homofòbia i l'LGBTI-fòbia.

La LLEI 17/2020, DEL 22 DE DESEMBRE, DE MODIFICACIÓ DE LA LLEI 5/2008, DEL DRET DE LES DONES A ERRADICAR LA VIOLÈNCIA MASCLISTA, en què s'amplia el subjecte 'dones', incorporant a totes les dones, adolescents i nenes transgènere.

Totes dues lleis són un exemple clar de polítiques transversals que impliquen el conjunt d'àrees de l'administració. El repte, per tant, ha estat el d'aconseguir el compromís real de les diferents àrees en la implementació de les accions acordades (salut, educació, lleure, seguretat, etc.).

En el moment actual —**desembre del 2021**—, la Generalitat de Catalunya ha aprovat la memòria preliminar de la Llei trans* catalana. Una llei integral de reconeixement del dret a la identitat i a l'expressió de gènere és un pas imprescindible per a garantir la igualtat plena de les persones trans* en tots els àmbits de la societat públics i privats. També per a poder erradicar qualsevol forma de discriminació per raó d'identitat o expressió de gènere. La tramitació preveu la participació d'agents i entitats socials en l'elaboració del document i la legitimació de la proposta.

Sense subestimar la feina feta i valorant especialment la perspectiva social que articula les darreres lleis aprovades al Parlament de Catalunya, cal apuntar l'existència de reptes a abordar en el moment actual:

- La importància d'implicar els diferents agents socials en l'erradicació de l'LGBTI-fòbia.
- La necessitat de garantir la participació de les persones LGTBQ+ en la planificació de mesures per a garantir els drets sexuals i de gènere de la ciutadania.
- L'articulació d'espais de treball comuns on abordar les violències que es deriven del sistema patriarcal.
- La idea irrenunciable d'incorporar la perspectiva interseccional en totes les propostes.
- El mandat legal a les diferents administracions en l'erradicació de violències i la promoció de la igualtat d'oportunitats per a totes les persones.
- La obligació d'interrelacionar les polítiques vinculades a drets civils i l'erradicació de les discriminacions amb propostes complementàries als plans per a la igualtat d'oportunitats entre homes i dones, i polítiques específiques que garanteixin la diversitat sexual i de gènere i d'erradicar l'LGBTI-fòbia.

Sense restar les responsabilitats en la implementació d'aquestes polítiques a nivell de l'Estat espanyol i del Parlament de Catalunya, amb el present text centrem la mirada en la dimensió local d'aquests mandats legals, tot reconeixent el paper clau de les administracions comarcals i municipals per la seua proximitat i accessibilitat a la ciutadania en la implementació de mesures que garanteixen els drets de la ciutadania. En relació a la materialització d'aquestes polítiques a nivell local i comarcal, comptem amb dos instruments claus:

- Els plans municipals LGTBQ+ als principals municipis catalans —un referent essencial al territori ha estat la ciutat de Lleida, amb l'aprovació al 2021 del primer Pla Municipal de Polítiques LGTBQ+—.
- Els plans comarcals per la diversitat sexual i de gènere —que ja han estat aprovats en diversos territoris del país, com Osona, el Baix Llobregat o el Vallès Oriental, entre d'altres—.

Aquests instruments defineixen mesures específiques que legitimen i garanteixen la diversitat de cossos, sexualitats, gènere i familiar present en la ciutadania, i permeten de

desenvolupar protocols, campanyes, taules de treball, accions educatives, etc. adaptades als condicionants geogràfics, demogràfics o culturals dels diferents territoris de Catalunya.

5. Metodologia

El document final del Pla Marc LGTBIQ+ a l'Alt Urgell s'ha dissenyat al llarg d'un procés participatiu amb les següents característiques:

- ✓ Procés participatiu sobre la base de la diagnosi prèvia sobre la situació al territori (veure Annex Diagnosi).
- ✓ Propostes tècniques elaborades per l'equip facilitador —professionals especialitzades— que es reformulen, amplien o despleguen en trobades ciutadanes i de professionals, el que simplifica el procés, agilitza els terminis i garanteix la inclusió d'eixos fonamentals.
- ✓ Canals de participació accessibles: des d'enquestes a la ciutadania fins a grups de treball, entrevistes individuals o la redacció compartida de documentació.
- ✓ Participació voluntària—tot i que a les àrees clau del Consell se'ls va demanar que aportessin al menys una professional com a representant de l'equip a cada trobada—.
- ✓ Garanties en la representativitat i legitimitat del Pla: invitació a persones LGTBIQ+ i referents de polítiques LGTBIQ+ significatives al territori —a través de xarxes socials, detècniques de serveis, de contactes informals, etc.— i acompanyament durant el procés —amb trucades, correus i missatges—.
- ✓ Format híbrid, presencial i virtual, per a garantir la continuïtat de les trobades i l'accessibilitat de les persones participants —per exemple, a gent que viu temporalment lluny de l'Alt Urgell per raons de feina o d'estudis i adaptant-se també a les restriccions COVID, a la complexitat de les agendes de les participants, etc.—.
- ✓ Flexibilitat del procés: el número i la tipologia d'accions es van ajustar a les possibilitats de cada persona i grup. De la mateixa manera, s'ha compensat la manca de disponibilitat al treball grupal amb entrevistes i d'altres aportacions individuals.
- ✓ Calendari tancat, amb l'objectiu de garantir els resultats i no cansar participants que serien clau en el desplegament del Pla.

Accions realitzades:

- Tres sessions informatives a referents polítics, representants de les àrees del Consell i persones LGTBIQ+.
- Cinc trobades grupals —una presencial i quatre virtuals—.
- D'altres: trucades telefòniques, correus amb documentació sobre el procés, formularis i d'altres eines que asseguressin la redacció col·laborativa de continguts (ex. Jamboard).

La dinamització i la facilitació del procés a l'associació LGTBIQ+ lleidatana Colors de Ponent, amb experiència en la participació en processos de desenvolupament de polítiques amb perspectiva LGTBIQ+ —com amb el Pla Municipal LGTBIQ+ de la ciutat de Lleida, la diagnosi a la comarca d'Osona, la formació a professionals de serveis públics, etc.—.

L'equip de facilitació vaser l'encarregat del disseny del procés, la selecció de participants, la gestió de la participació, la moderació de les trobades, la redacció de documents i la presentació dels resultats.

El procés va comptar amb l'impuls de referents al territori sense les quals no hagués estat possible el treball posterior. Cal reconèixer el paper clau de l'Esther Fuster (OJU Alt Urgell) i la Gemma Guàrdia (SIAD CC Alt Urgell), encarregades d'identificar potencials participants, d'establir-hi el primer contacte, del seguiment i reformulacions del procés i del suport a la calendarització de les trobades.

A partir d'aquesta base, es va articular un treball col·lectiu estructurat en diferents espais de participació—ciutadana, tècnica i política— amb l'objectiu d'arribar a un document que es basés en les diferents necessitats, experiències i motivacions del conjunt de la ciutadania i que estigués connectat al conjunt de polítiques comarcals i al marc legal existent.

Durant vuit mesos —del maig al desembre del 2021—es van dur a terme diverses accions per tal de facilitar la participació dels diferents agents i de possibilitar espais de debat i presa de decisions, a través d'enquestes, reunions en línia i presencials, trucades telefòniques, revisió de documentació i validació de propostes. El calendari ha inclòs les següents actuacions:

- ✓ **Del maig al juliol:** revisió de la diagnosi, definició d'eixos i d'objectius i primera pluja de propostes d'acció.
- ✓ **Del setembre al novembre:** revisió de les propostes d'acció, definició d'agents referents i debat sobre les prioritats i la calendarització.
- ✓ **Desembre:** presentació del document final.
- ✓ **Abril:** aprovació del Pla.

La fase inicial o de diagnosi facilitava el punt de partida des de les mancances, els reptes i les propostes de la ciutadania i es va tenir una cura especial a l'hora de sistematitzar les conclusions de la diagnosi feta al 2018 i de validar les conclusions prèvies a través d'una enquesta a través de l'aplicació Instagram feta entre el juny i el juliol del 2021.

En relació a la participació en l'enquesta a les xarxes socials, i a través d'un petit grup de debat amb persones joves LGTBIQ+ del territori, vam elaborar unes conclusions crítiques respecte a aquest mecanisme de participació que creiem que cal tenir en compte en futurs processos:

- L'aplicació Instagram no garanteix anonimat degut al fet que cada persona compta amb un perfil personal i, per tant, les dades de participació baixes poden estar relacionades amb les resistències de moltes persones LGTBIQ+ a fer-se visibles.
- El marc de l'enquesta —la presentació del procés participatiu per a l'elaboració del Pla LGTBIQ+ comarcal— potser no va facilitar la participació de persones amb baix interès o vinculació amb la temàtica. Caldria, en conseqüència, incorporar eines diagnòstiques en un futur sobre diversitat sexual i de gènere a processos participatius generalistes o d'altres temàtiques.
- És un mitjà de consultes molt ràpid, fugaç i volàtil que no deixa gaire temps de resposta —especialment si existeix una manca d'habitud de fer servir aquests canals o les eines per a accedir-hi—. Així doncs, les respostes no resulten gaire representatives de la població amb menys competències tecnològiques.

En qualsevol cas, les visualitzacions són un indicador de la potència comunicativa del

canal a l'hora de fer públic a tota la població que la invitació a participar en el procés.

Una cop enllestida la documentació inicial —la diagnosi actualitzada i la proposta d'objectius—, vam engegar el treball de debat i propostes amb els grups de referents. El procés va dur a terme en dues modalitats:

- Modalitat presencial: dues trobades amb referents de les àrees clau del Consell Comarcal.
- Modalitat telemàtica: sis trobades grupals a través de la plataforma GoogleMeets amb referents professionals i ciutadans. La gestió de convocatòries, les enquestes, els dubtes i els suggeriments es van fer a través del correu electrònic i d'entrevistes telefòniques.

La participació al procés s'ha estructurat en quatre espais diferenciats:

A. La participació ciutadana.

Oberta a tota la ciutadania a través de l'enquesta a les xarxes socials i amb el punt de partida al document de diagnosi del territori elaborat el 2018.

B. La Comissió Participativa.

Formada per persones LGTBIQ+ del territori, entre les quals hi havia antics participants del col·lectiu Iris, actualment inactiu. El seu paper va ser central i les seues propostes van articular el treball de la Comissió Tècnica. Cal dir que la manca d'un grup de persones LGTBIQ+ organitzades i actives al territori ha complicat la possibilitat de treballar en grup, només amb una trobada en línia. Per tal de compensar-ho, s'ha treballat en una recollida de propostes i de validació del procés a través de trucades telefòniques individualitzades —amb què s'han consultat més d'onze persones LGTBIQ+ del territori—. La motivació de les participants, tot i la manca de disponibilitat geogràfica i/o temporal, va ser molt alta i totes elles es mostren motivades a continuar aportant al disseny i la planificació de futures polítiques.

C. La Comissió Tècnica (CT).

Formada per personal tècnic i d'altres referents de serveis públics al territori —referents de les àrees d'Igualtat, Joventut, Serveis a les Persones, Salut i Seguretat del Consell Comarcal, així com aportacions especialitzades com la de la referent del Punt d'Atenció Sexual de la Fundació Antisida a l'Alt Urgell—.

Es van realitzar quatre trobades, en línia i presencial, al llarg del 2021 i, tot i l'absència de referents d'àrees clau com Educació i l'irregular seguiment del procés per part de serveis socials i salut, s'ha aconseguit de garantir-ne la continuïtat i de tancar una proposta de consens que recull les aportacions de tothom.

D. La Comissió Política.

Es va convocar les responsables polítiques de l'aprovació del Pla —la regidora d'Igualtat de la Seu d'Urgell, la consellera d'Igualtat de l'Alt Urgell i la responsable d'Igualtat de la Diputació de Lleida— a l'inici del procés al maig i al final del mateix, al gener, per tal de garantir el compromís polític amb el resultat del treball col·lectiu i el suport econòmic a les mesures proposades.

El document present és, doncs, el resultat d'un treball col·lectiu i cal el compromís de la ciutadania i, especialment, el de les referents tècniques i polítiques per a poder aconseguir queles propostes que recull aquest Pla siguin una realitat.

6. Diagnosi.

Com a punt de partida en l'elaboració del Pla disposàvem de la diagnosi sobre la situació de les persones LGTBIQ+ al territori que Colors de Ponent va fer al 2018 amb el suport de l'Àrea d'Igualtat del Consell Comarcal de l'Alt Urgell.

“Un altre factor molt important que es manifesta en tots els àmbits investigats en l'informe és la invisibilitat del col·lectiu; aquesta invisibilitat, tan interioritzada en el col·lectiu, juga en contra d'aquest, ja que l'amaga i deixa que l'heteronormativitat sigui encara això, la norma. Aquesta invisibilitat, però, no és de pròpia voluntat pel col·lectiu, és més una estratègia de supervivència desenvolupada arrel de les discriminacions rebudes, així com de l'estigma social que situa de manera inferior algú del col·lectiu. Per això és imprescindible la informació i formació de la població en general anteriorment esmentada; el treball ha de ser col·lectiu i coordinat per tal d'acompanyar el moviment transformador i integrador.”

Fragment de les conclusions. Diagnosi de la situació de les persones LGTBIQ+ a l'Alt Urgell (2018).

Aquesta diagnosi es va fer a través d'enquestes i d'entrevistes a figures referents, va abordar experiències i propostes vinculades a diferents temàtiques —salut, àmbit laboral, oci, família, esport, etc.— i afegia un petit apartat de propostes a mode de conclusions. Es va elaborar per part d'una professional especialitzada vinculada a l'entitat LGTBIQ+ Colors de Ponent i els elements clau d'aquest treball van ser revisats i actualitzats en enquestes, entrevistes i grups al 2021. Adjuntem un resum dels resultats d'aquesta diagnosi del 2018:

DEBILITATS	Àmbit	Descripció
D1	Diagnosi	Manca d'estudis que reflecteixin la realitat del col·lectiu
D2	Diagnosi	Manca de representativitat de les persones LGTBIQ+ en la diagnosi
D3	Diagnosi	Manca de representativitat de la població general en la diagnosi
D4	Espai públic	Agressions verbals per expressar afectivitat o la seua identitat de gènere en públic
D5	Espai públic	Violències indirectes: mirades, comentaris i burles
D6	Espai públic	Agressions o amenaces d'agressions físiques
D7	Persones trans*	Desconeixement del fet trans*
D8	Laboral	Discriminacions a la feina (mirades, burles, comentaris), especialment en el cas dels homes gais
D9	Laboral	Agressions i assetjament a la feina
D10	Laboral	Manca d'identificació de discriminacions a la feina per població general (més alta en el cas de les dones)

D11	Laboral	Manca d'identificació de discriminacions a la feina per professionals dels serveis públics
D12	Educatiu/formatiu	Assetjament escolar, originat en normativitat de gènere
D13	Educatiu/formatiu	Enfocament cisheterosexista i binari en l'àmbit de l'educació
D14	educatiu/formatiu	Desconeixement del tema per part de docents
D15	Rel. Interpersonals	Agressions verbals en l'entorn familiar o entre amigats (insults, ús ofensiu de llenguatge...)
D16	Oci	Manca d'un espai segur on poder compartir experiències, crear vincles entre iguals i trobar referents, parlar de sexualitat, etc.
D17	Oci	Discriminacions, agressions verbals i/o físiques
D18	Esports	Manca de informació sobre discriminacions i violències en aquest àmbit
D19	Esports	Alta presència d'estereotips de gènere i segregació en relació a aquests
D20	Salut	Manca de formació i sensibilització de professionals
D21	Salut	Presumpció de cisheteronormativitat i mala praxi en relació a persones del col·lectiu
D22	Salut	Dificultat de la població per a identificar discriminacions en aquest àmbit
D23	Administració pública	Problemes vinculats a la manca d'adaptació de formularis i procediments
D24	Altres àmbits	Discriminacions vinculades a diversitats sexuals i de gènere a lavabos, espais de culte i/o mitjans de comunicació
AMENACES		
	Àmbit	Descripció
A1	Diagnosi	Invisibilització del col·lectiu LGTBI en la comarca de l'Alt Urgell
A2	Espai públic	Desconeixement de la realitat de les persones LGTBIQ+
A3	Espai públic	Cap entitat LGTBIQ+ al territori
A4	Espai públic	Sexili a les ciutats per a accedir a drets, espais i poder visibilitzar-se
A5	Espai públic	Alta normativitat de sexe-gènere a l'espai públic
A6	Persones trans*	Alts índexs d'invisibilitat a l'espai públic
A7	Laboral	Percepció d'entorns laborals poc segurs, especialment en el cas de dones lesbianes i bisexuals
A8	Educatiu/formatiu	Tractament insuficient de temes LGTBIQ+ per part del professorat
A9	Educatiu/formatiu	Aïllament de les persones LGTBIQ+ en l'entorn educatiu
A10	Educatiu/formatiu	Percepció d'inseguretat per manca d'intervenció del professorat davant violències LGTBIQ-fòbiques

A11	Rel. interpersonal	Percepció d'incomoditat/inseguretat de les persones LGTBIQ+ envers la població cisheteronormativa
A12	Rel. interpersonal	Percepció d'incomoditat/inseguretat a l'entorn familiar
A13	Oci	Manca de locals d'ambient o locals del col·lectiu com a punt de referència
A14	Oci	Percepció de malestar en discoteques, activitats culturals, esdeveniments, etc.
A15	Oci	Manca d'espai d'organització i reivindicació envers temàtiques LGTBIQ+
A16	Salut	Percepció de manca de garanties a l'àmbit sanitari
A17	Salut	Desinformació i estigma entre la població en relació al VIH i a la salut sexual i reproductiva
A18	Altres àmbits	Manca de dades sobre població migrant i persones amb diversitat funcional que pertanyen al col·lectiu LGTBIQ+.
A19	Serveis públics	Absència de perspectiva transversal
A20	Serveis públics	Nivells baixos de detecció de discriminacions
FORTALESES	Àmbit	Descripció
F1	Diagnosi	Motivació alta del Consell Comarcal Alt Urgell
F2	Diagnosi	Implicació d'una part important de la ciutadania
F3	Diagnosi	Alta participació del personal de serveis públics en la diagnosi
F4	Espai públic	Sensibilitat vers les discriminacions a les persones LGTBIQ+ a l'espai públic
F5	Espai públic	Alta capacitat d'identificació d'agressions LGTBI-fòbiques
F6	Espai públic	Sexili com a fet generacional que està canviant
F7	Educatiu/formatiu	Referents positius d'erradicació de violències entre monitores de lleure
F8	Administració pública	Bona praxis en centres cívics, oficines d'atenció al públic i serveis socials
OPORTUNITATS	Àmbit	Descripció
O1	Diagnosi	Voluntat coneixedora per part del Consell Comarcal
O2	Espai públic	La Seu com a "espai de respir" per a gent d'Andorra o de pobles
O3	Salut	Poques situacions LGTBI-fòbiques a l'Alt Urgell
O4	Altres àmbits	Canvi de percepció del col·lectiu LGTBI per part de la comunitat religiosa
O5	Serveis públics	Motivació per incloure la perspectiva LGTBIQ+ en formacions, eines, intervencions
O6	Serveis públics	Motivació envers la formació en temàtica LGTBIQ+

A banda d'aquest treball previ, al juny del 2021 es va obrir a la participació ciutadana una

enquesta a través de les xarxes socials al voltant de la percepció de drets i llibertats afectives, sexuals i de gènere per part de la ciutadania. Setmanalment, durant dos mesos i mig, es van llançar preguntes de resposta oberta, de selecció múltiple i de resposta tancada en relació a la situació actual dels temes explorats al 2018. L'enquesta ens va permetre de comprovar la percepció actual sobre aquestes qüestions i, a més a més, de visibilitzar el procés d'elaboració del Pla, convidar a la participació de totes aquelles persones que se sentissin vinculades i de sensibilitzar sobre la situació de les persones LGTBIQ+ al territori. Aquests van ser els temes i preguntes proposades:

Espais inclusius	L'Alt Urgell és un territori inclusiu amb les persones LGTBIQ+?
Visibilitat LGTBIQ+ al territori	A l'Alt Urgell, la diversitat sexual i de gènere és visible?
Visibilitat de les persones trans	Creus que les persones trans a l'Alt Urgell són visibles?
Identificació de la discriminació i violències	Consideres que els entorns que t'envolten en el teu dia són un espai segur per a les persones LGTBIQ+?
Entorn d'oci inclusiu	A l'Alt Urgell, hi ha espais d'oci on cossos, sexualitats i gèneres no normatius es puguin expressar sense risc de patir violències?
Espais segurs i grups d'iguals	Què passaria si al teu entorn (classe, amistats, feina, etc.) algú s'identifiqués com una persona LGTBIQ+?
Erradicació de les discriminacions i violències	Si alguna persona LGTBIQ+ estigués patint una discriminació directa o indirecta, com reaccionaries?
Estigma i estereotips als serveis públics	Has detectat LGBTI-fòbia als serveis públics de l'Alt Urgell?
Formació del personal dels serveis públics	Coneixes espais de suport, professionals o programes especialitzats en diversitat sexual i de gènere i prevenció de l'LGBTI-fòbia a la nostra comarca?
Cisheteronorma a l'entorn educatiu	Els centres educatius de l'Alt Urgell eduquen en la diversitat sexual i de gènere?
Assetjament escolar	El professorat dels centres educatius de l'Alt Urgell està preparat i té recursos per a fer front a l'assetjament LGBTI-fòbic?
Visibilitat de persones LGTBIQ+ de +65 anys	Creus que les persones del col·lectiu LGTBIQ+ majors de 65 anys són visibles a l'Alt Urgell?

En relació a la participació en l'enquesta a les xarxes, i a través d'un petit grup de debat amb persones joves LGTBIQ+ del territori, vam extraure aquestes conclusions:

En general, podem dir que la situació de les persones en relació als drets sexuals i de gènere no ha canviat gaire entre el 2018 i el 2021. Les respostes a les preguntes a través de les xarxes confirmen, de forma majoritària i clara, l'existència d'una invisibilitat de les diversitats, la manca de preparació del personal dels serveis públics, l'hegemonia de la cisheteronorma als espais educatius o la presència de discriminacions i violències en entorns informals com la família o l'oci, entre d'altres. A banda dels resultats de l'enquesta a l'Instagram, les

persones vinculades a la Comissió Participativa a finals de juliol del 2021 comentaven:

SOBRE LA VISIBILITAT

- Invisibilitat de persones LGTBIQ+, especialment de persones trans*—fins i tot quan es fan visibles en alguns espais o grups concrets eviten d'ampliar els contextos de visibilitat per por de ser discriminades—.
- Complexitat dels processos de visibilitat en l'entorn més proper entre aquelles persones que et coneixen abans de comunicar condicions relatives a la sexualitat o el gènere. Sembla que a aquestes persones se'ls trenquin les expectatives —hi ha la sensació que és més fàcil de presentar-te com a persona LGTBIQ+ en un entorn nou i que persones del propi entorn acolliran més ràpidament a una persona LGTBIQ+ novvinguda que no pas acceptaran la realitat d'alguna persona coneguda que abans identificaven dins la cisheteronorma—.
- L'entorn rural —on hi ha poca població i la majoria es coneix— fa que no puguis tenir garanties de confidencialitat si "obres" qüestions relatives a la teua sexualitat o gènere en un espai o grup —canviar d'escola o de poble no és garantia d'anonimat—.

DISCRIMINACIONS

- Imaginaris que coarten les possibilitats d'expressar-se en llibertat a un territori on no es tenen altres referències.
- No hi ha gairebé referents de persones trans* al mercat laboral regular —només n'hi ha de visibles en espais de treball sexual—.
- Absència de discriminacions vinculada en gran part a la invisibilitat, motivada per la por, la inseguretat i la manca de referents positius.
- Desconeixement de les professionals dels serveis públics de les realitats i les necessitats de les persones LGTBIQ+.

VIOLENCIES

- Comentaris habituals relatius a les condicions sexuals —per exemple, amb l'insult *maricón*—.
- Referències habituals a agressions i violències directes, simbòliques o estructurals publicades en mitjans de comunicació i xarxes socials.

COL·LECTIUS

- Experiències prèvies d'incomoditat en trobades del col·lectiu Iris —espai molt masculinitzat, llenguatge no inclusiu, cisnormativitat, etc.—.
- Necessitat d'obrir el tema de la diversitat sexual i de gènere a d'altres col·lectius —desconeixement de programes sobre la temàtica amb grups específics de població: gent gran, persones migrades, diversitat funcional, etc.—.
- Legitimitat de l'Oficina Jove com a espai de trobada inclusiu amb les diversitats LGTBIQ+, fet vinculat a la tasca i a les garanties que ofereix la referent de l'espai.
- Necessitat de parlar, de trobar-se, de compartir experiències, etc. en un espai de confiança.

PROGRAMES I PROTOCOLS

- Manca de continguts específics en accions i programes de salut sexual i reproductiva actuals.

ALTRES REFLEXIONS A LA TROBADA

- Més enllà del debat relatiu als resultats de la diagnosi, surt sovint l'interès per compartir experiències personals vinculades a centres educatius, tracte a l'entorn familiar, possibilitat de parlar del tema o no i amb quines persones, experiències viscudes a altres territoris —com Barcelona, Lleida, etc.—. Cal valorar la possibilitat de mantenir aquests espais oberts al diàleg més enllà del disseny del Pla LGTBIQ+.

7. Pla d'acció

7.1. Principis que motiven les accions del Pla Comarcal LGBTIQ.

Garanties als drets a les persones LGTBIQ+: assegura-les des de la base de la presumpció de diversitats en els serveis a les persones, el disseny de polítiques i la programació d'esdeveniments públics, tot fugint del cisheterosexisme i del binarisme de gènere que històricament definien les possibilitats de ser i d'expressar-se a l'espai públic i l'administració.

Educació inclusiva en diversitat sexual, de gènere i familiar: amb implicacions en l'educació formal i informal i amb propostes integrals que interpel·lin tota la comunitat educativa —famílies, alumnat, professorat i professionals vinculats a centres i programes—.

Cessament de l'estigmatització i de discriminació vers les persones LGTBIQ+: les respostes davant pràctiques discriminatòries han de ser clares, ràpides i coordinades amb l'objectiu d'evitar la revictimització de les persones afectades i les amenaces als equips professionals i referents polítics que lideren l'erradicació de l'LGBTI-fòbia.

Integració de la perspectiva LGTBIQ+ en els serveis públics: propostes de treball que comprometen a treballar les diferents àrees del Consell i els municipis.

Visibilitat de les diversitats a l'espai públic i els mitjans de comunicació: incloure aquesta diversitat partint de la base que la diversitat és una condició transversal al conjunt de la ciutadania i que aquest fet ha de tindre una lectura apreciativa; és a dir, s'han de posar en valortestimonis i experiències que es troben fora de la cisheteronorma i veure-les com una riquesa amb un valor social.

Major protagonisme de les persones LGTBIQ+ en el disseny de projectes i serveis públics: la invisibilitat, criminalització i patologització que les pràctiques i identitats al marge de la heterosexualitat i les identitats de gènere no hegemòniques han patit al llarg de dècades han situat a moltes persones en un espai secundari o subaltern on les seues necessitats i desitjos havien de ser legitimades i defensades per altres persones. Cal reconèixer el dret de les mateixes persones LGTBIQ+ de definir la seua realitat i les seues demandes i de treballar perquè aquelles persones que encara experimenten por i autoestigma també puguin ocupar espais d'autoacceptació i d'agència.

Professionals i recursos especialitzats en l'erradicació de les violències: posant especial atenció en el coneixement del circuit i de les figures referents per part de la ciutadania i en la coordinació de la xarxa per tal de garantir intervencions integrals i lliures de revictimització.

Entorns segurs als espais públics, d'oci i serveis públics: articulant protocols i recursos que donin garanties de seguretat i, si s'escau, de cessament de discriminacions i violències i acompanyament a les víctimes.

Xarxes comunitàries i de suport mutu inclusives: les persones desenvolupem els nostres projectes vitals, familiars, laborals o socials de forma interrelacionada i, per tant, s'han de teixir aliances entre les persones en els diferents nivells de participació de les mateixes i evitar propostes sectoritzades o aïllades en calaixos independents.

Informació i recursos específics a l'abast de tota la població: cal tenir en compte l'heterogeneïtat de la població —edats, vinculació al territori, nivells de participació als

serveis públics, etc.— i dels contextos d'intervenció —pobles petits, xarxes socials, espais formals i informals, etc.—.

7.2. Mecanismes per a la implementació del Pla.

Els mecanismes per a la implementació del pla comarcal es basen en els següents punts:

- Dotació de recursos per a la implementació del Pla.
- Apostar per la contractació de professionals i d'entitats especialitzades, amb experiència acreditada i vinculació a col·lectius i xarxes LGBTIQ+.
- Centralitat del SAI com a referent en la coordinació i implementació del mateix.
- Taula anual per al seguiment, l'avaluació i la reformulació del Pla.

7.3. Definició d'eixos de treball i d'objectius.

Eix 1. Dret a la igualtat i a la diversitat sexual i de gènere.

- 1.1. Integració de la perspectiva LGBTIQ+ als serveis públics.
- 1.2. Educació inclusiva en diversitat sexual, de gènere i familiar.
- 1.3. Entorns segurs als espais públics, d'oci i els serveis públics.

Eix 2. Espais inclusius, prevenció de discriminacions i abordatge de violències LGBTI-fòbiques.

- 2.1. Sensibilitzar sobre l'LGBTI-fòbia i prevenir les discriminacions i violències cap a les persones LGBTIQ+.
- 2.2. Abordar i erradicar les violències vers les persones LGBTIQ+.

Eix 3. Visibilització de diversitats i participació activa de les persones LGBTIQ+ a la comunitat.

- 3.1. Afavorir la visibilitat de les diversitats i el protagonisme de les persones LGBTIQ+ a l'espai públic i als mitjans de comunicació.
- 3.2. Desenvolupar xarxes de suport mutu i garantir el protagonisme de les persones LGBTIQ+ a la comunitat.

7.4. Definició d'accions, calendari i indicadors d'avaluació.

Especificades en l'annex situat al final del document.

BIBLIOGRAFIA

GUIA PER A L'ELABORACIÓ DE PLANS LOCALS LGBTI. Diputació de Barcelona. 2017

- [Enllaç a la Guia d'elaboració de plans LGTBI](#)
- [Protocol que desplega el deure d'intervenció a l'administració de la Generalitat de Catalunya](#)
- [Notícia sobre l'inici de la tramitació de la Llei trans* catalana](#)
- [Programa educatiu escoles rainbow](#)

ANNEX

EIX 1. Dret a la igualtat i a la diversitat sexual i de gènere.

Objectiu 1.1 Integració de la perspectiva LGTBIQ+ en els serveis públics.

Acció 1.1.1 Iniciatives per la millora i consolidació de recursos del SAI com a referent en la implementació del pla i la coordinació professional.

Acció 1.1.2 Especialització de les intervencions vinculades al pla mitjançant la contractació de professionals amb formació i experiència en perspectiva LGTBIQ+ i/o d'empreses o entitats externes.

Acció 1.1.3. Acompanyament i assessoraments a equips professionals (socials, sanitaris, seguretat, etc.) en el desenvolupament de programes i projectes amb continguts específics sobre sexualitat i gènere i en accions específiques d'atenció a la diversitat.

Acció 1.1.4. Accions de formació i sensibilització per a professionals (empreses externes, plantilla administració i càrrecs electes) sobre diversitat afectiva, sexual i de gènere.

Acció 1.1.5. Incorporació de continguts sobre diversitat sexual i de gènere a jornades i taules professionals especialitzades (infància, salut mental i violència masclista).

*s'exclouen d'aquest apartat les taules i jornades específiques sobre diversitat sexual i de gènere.

Acció 1.1.6. Organització d'una taula anual sobre diversitat sexual i de gènere, pel seguiment, avaluació i propostes del Pla comarcal LGTBIQ* a l'Alt Urgell, amb participació de professionals representants de serveis, entitats i persones referents en la defensa dels drets de les persones LGTBIQ*.

Acció 1.1.7. Revisió i adaptació de material documental (formularis i altres documents) dels diferents serveis d'atenció a la ciutadania i empreses.

Acció 1.1.8. Revisió i adaptació de camps i continguts dels aplicatius informàtics.

Objectiu 1.2. Educació inclusiva en diversitat sexual

Acció 1.2.1. Accions educatives sobre diversitat sexual i de gènere a centres escolars (infantil, primària, secundària i post-obligatòria). Oferta garantida a tots els territoris.

Acció 1.2.2. Activitats i programes sobre diversitat sexual, gènere i afectivitat a l'àmbit del lleure, dinamitzades des de serveis socials, oficina jove i altres agents comunitaris
P. Ex: jornades, tallers a l'espai jove, casals i colònies, aula oberta, educadores socials al carrer, etc.

Acció 1.2.3. Assessorament als centres educatius en relació a demandes vinculades a l'atenció a la diversitat (inclusió en els processos de professionals dels EAP's).

Acció 1.2.4. Acompanyament als centres educatius en l'adaptació de protocols sobre

diversitat sexual i/o de gènere), en la incorporació de continguts específics al pla de centre i/o pla d'acció tutorial i, si escau, en la implementació del PEER ("escoles Rainbow").

Acció 1.2.5. Accions de formació i sensibilització sobre diversitat sexual i de gènere orientades a professionals de centres educatius.

Acció 1.2.6. Accions de formació i sensibilització sobre diversitat sexual i de gènere orientades a famílies (impacte a tot tipus de famílies a través dels centres escolars).

Acció 1.2.7. Accions educatives sobre diversitat sexual i gènere a la formació de persones adultes.

*Amb impacte en població adulta diversa (gent gran, persones migrades, persones amb diversitat funcional, etc.).

Objectiu 1.3 Entorns segurs als espais públics, d'oci i serveis públics

Acció 1.3.1. Campanyes i productes audiovisuals per la difusió dels recursos existents i professionals referents. (SAI, punt d'atenció a la salut d'Antisida, l'oficina jove, PEER, mossos d'esquadra, etc.).

*Amb la participació de les mateixes professionals que trobaran als serveis

Acció 1.3.2. Dinamització d'espai de salut sexual amb informació i recursos amb perspectiva LGTBIQ+:

Vinculat a oficines joves (a La Seu d'Urgell i a Oliana).

Accessible a persones residents en pobles petits (P. ex: activació de canals telemàtics).

Amb materials de difusió adaptats a perfils de població diversos (P. ex: població adulta).

Amb garanties de disponibilitat de kits de prevenció d'ITS.

Acció 1.3.3. Inclusió de continguts sobre diversitat sexual i de gènere en esdeveniments culturals, esportius o lúdics dirigits a grups de població diversos.

P. ex: pintar bancs, desplegament de lones, ús de samarretes, curses, conta-contes, cinefòrums, etc.

Acció 1.3.4. Millores a l'accessibilitat als serveis públics i espais de participació ciutadana orientades a persones trans* i grups invisibilitzats dins del col·lectiu LGTBIQ+.

P. ex: persones grans, sol·licitats d'asil per raó de sexe o gènere, o persones no binàries).

Eix 2. Espais inclusius, prevenció de les discriminacions i abordatge de les violències LGBTIQ-fòbiques.

Objectiu 2.1 Sensibilitzar sobre la LGBTIQ-fòbia i prevenir les discriminacions i violències vers les persones LGTBIQ+

Acció 2.1.1. Campanya o guia per la prevenció de la LGBTIQ-fòbia a l'àmbit laboral (valorar acció específica sobre persones trans*).

Acció 2.1.2. Reedició i ampliació de campanya de prevenció de violències LGBTIQ-fòbiques -SAI/OJU-,

Acció 2.1.3. Actualitzar i difondre fulletons i/o infografies amb recursos clau (serveis i professionals) orientades a la ciutadania.

*Incidir en la prevenció i erradicació de la LGBTIQ-fòbia (P. ex: Alt Urgell lliure de violències)

Acció 2.1.4. Creació d'un protocol professional amb informació clara de serveis, referents, marc legal i actuacions recomanades per la defensa dels drets i l'abordatge de discriminacions i violències LGBTIQ-fòbiques.

Acció 2.1.5. Difusió del protocol professional per la defensa dels drets i l'abordatge de discriminacions i violències LGBTIQ-fòbiques.

Objectiu 2.2 Abordar i erradicar les violències vers les persones LGTBIQ+

Acció 2.2.1. Implementació del protocol del deure d'intervenció per a abordar possibles fets discriminatoris, per la gestió de denúncies i l'acompanyament a les víctimes.

Acció 2.2.2. Participació de la referent del SAI i altres professionals vinculats al protocol d'erradicació de les violències en jornades específiques supracomarcals (P. Ex: Jornades nacionals de prevenció violències LGBTIQ- fòbiques, trobades de la xarxa de municipis LGTBIQ+, etc.).

Acció 2.2.3. Activació d'accions d'assessorament i acompanyament psicosocial a les víctimes (centralitat de la figura de treball social i entitats especialitzades).

Acció 2.2.4. Seguiment de comunicacions, denúncies i accions d'acompanyament a les víctimes. (vinculades al protocol del deure d'intervenció).

Eix 3. Visibilitat de les diversitats i participació activa de les persones LGTBIQ+ a la comunitat.

Objectiu 3.1. Afavorir la visibilitat de les diversitats i el protagonisme de les persones LGTBIQ+ a l'espai públic i als mitjans de comunicació

Acció 3.1.1. Visibilitat de persones LGTBIQ+ i contextos no cisheteronormatius en mitjans de comunicació i xarxes socials de temàtiques diverses (ràdio SEU, Instagram d'igualtat, etc.).
*aposta per experiències i referents positius.

Acció 3.1.2. Inclusió de continguts i referents de diversitat sexual i de gènere en campanyes comunicatives generalistes dinamitzades pel Consell Comarcal i els ens locals.

Objectiu 3.2. Desenvolupar xarxes de suport mutu i garantir el protagonisme de les persones LGTBIQ+ a la comunitat

Acció 3.2.1. Oferta d'accions formatives i/o de socialització específiques per a persones LGTBIQ+.

Acció 3.2.2. Aplicatiu o bústia digital (d'accés restringit a persones LGTBIQ+) on fer consultes o compartir experiències vinculades a situacions de discriminació o violències LGTBIQ-fòbiques.

Acció 3.2.3. Suport tècnic i/o econòmic a la creació i consolidació de grups que treballin per la defensa dels drets sexuals i de gènere.

Acció 3.2.4. Programació de jornades temàtiques amb entitats i associacions del territori per tal de teixir sinèrgies i millorar la visibilitat de les persones LGTBIQ+ i els drets sexuals i de gènere de tota la població.

Acció 3.2.5. Espai de trobada estable orientat a temàtiques sobre sexualitat, cos, gènere i models afectiu (amb participació de persones LGTBIQ+ en la programació i execució d'accions).